

ปริศนาวินิจฉัย

เกรียงศักดิ์ ไพโรหิรัญกิจ

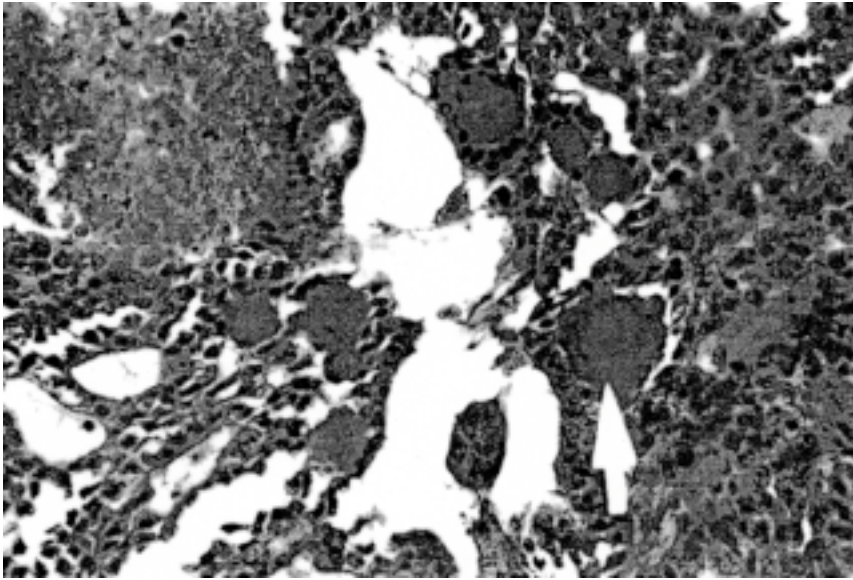
ประวัติ

สุนัขเพศเมียพันธุ์ผสม อายุ 11 ปี มีอาการถ่ายปัสสาวะลำบากเป็นเวลานานประมาณ 4 เดือน จากการคลำตรวจพบว่ากระเพาะปัสสาวะขยายขนาดใหญ่มาก และสุนัขไม่แสดงอาการเจ็บในขณะที่ทำกรคลำตรวจ สามารถใช้ Urinary catheter สอนปัสสาวะได้ตามปกติ แต่สุนัขก็จะกลับ

มามีอาการเช่นนี้อีกเรื่อยไป จึงทำการถ่ายภาพรังสีโดยวิธีสวนปัสสาวะทิ้งแล้วอัดอากาศเข้าไปแทน (pneumocystography) พบลักษณะของกระเพาะปัสสาวะ (ภาพที่ 1) คือผนังกระเพาะปัสสาวะหนาตัวและไม่เรียบ จึงทำการตัดชิ้นเนื้อที่ผนังกระเพาะปัสสาวะ (biopsy) โดยวิธี Laparotomy cystotomy เพื่อตรวจดูลักษณะเนื้อเยื่อทางจุลพยาธิวิทยา (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 1 ภาพถ่ายรังสี โดยวิธี pneumocystography ของสัตว์ป่วย

ภาพที่ 2 ลักษณะจุลพยาธิวิทยาของผนังกระเพาะปัสสาวะจากภาพที่ 1

ลักษณะจุลพยาธิวิทยา

เซลล์เยื่อผนังกระเพาะปัสสาวะมีการกลายรูป (metaplasia) จาก transitional cells เป็น cuboidal cells และจัดเรียงตัวเป็นต่อม (acinar pattern) เซลล์เนื้องอกบางเซลล์จะพบลักษณะ mitotic figures นอกจากนี้จะพบการตกตะกอนของสิ่งคืดหลังที่เซลล์เนื้องอกผลิตขึ้นมีลักษณะเป็นก้อนกลมเรียงตัวเป็นชั้นๆ (corpora amylacea) (ลูกศรชี้) บางบริเวณของเนื้องอกจะพบเนื้อตายและเซลล์อักเสบพวก polymorphonuclear cells อยู่เป็นจำนวนมาก

พยาธิวิทยา

adenocarcinoma of urinary bladder

วิจารณ์

มะเร็งที่กระเพาะปัสสาวะพบได้น้อยกว่า 1% ของมะเร็งทั้งหมดและพบในสุนัขได้มากกว่าในแมว (Withraw, 1989) สำหรับมะเร็งประเภท carcinoma สามารถจำแนกออกเป็น 4 ชนิด ได้แก่ transitional cell carcinoma, squamous cell carcinoma, adenocarcinoma และ undifferentiated carcinoma การจำแนกกว่าเป็นมะเร็งชนิดใดขึ้นอยู่กับลักษณะเซลล์และการจัดเรียงตัวของเซลล์มะเร็งชนิดนั้นๆ ซึ่งในกลุ่มมะเร็งที่กระเพาะปัสสาวะพบว่าเป็น transitional cell carcinoma ถึง 75% ส่วน squamous cell carcinoma และ adenocarcinoma พบอย่างละประมาณ 10% ส่วน undifferentiated carcinoma พบเพียง 5% (Moulton, 1978)

สุนัขเพศเมียมีโอกาสเป็นมะเร็งที่กระเพาะปัสสาวะได้มากกว่าเพศผู้ และอายุโดยเฉลี่ยที่พบคือ 8.3 ปี (Klausner, 1995) ซึ่งสอดคล้องกับที่พบในสุนัขป่วยรายนี้พบว่าสารก่อมะเร็ง (carcinogens) ที่ทำให้เกิดมะเร็งที่กระเพาะปัสสาวะทั้งในคนและสุนัขคือ สารเคมีจากโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ เช่น nitrosamine aminobiphenyl และ orthoaminodiphenyl รวมทั้งอุตสาหกรรมเกี่ยวกับสี ผลิตภัณฑ์ยาง และควีนพิษต่างๆ ในสิ่งแวดล้อมก็เป็นปัจจัยในมนำให้เกิดมะเร็งที่กระเพาะปัสสาวะได้ (Brearley, 1991; Klausner, 1995) นอกจากนี้ การใช้ cyclophosphamide เพื่อการรักษาก็เป็นสาเหตุในมนำทำให้เกิดมะเร็งที่กระเพาะปัสสาวะได้ (Withdraw, 1989) การศึกษาของ Glickman (1989) ที่อ้างโดย Klausner (1995) ได้รายงานไว้ว่าสุนัขที่อ้วนและได้รับการอาบหรือทาด้วยน้ำยาฆ่าเห็บ-หมัด (topical insecticide) อยู่เป็นประจำ โดยไม่ได้สัมผัสกับมลพิษของสิ่งแวดล้อมหรือสารเคมีใดๆ เลย ก็มีความเสี่ยงต่อการเกิดมะเร็งที่กระเพาะปัสสาวะด้วยเช่นกัน โดยได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่าความอ้วนน่าจะเป็นสาเหตุการเพิ่มอัตราเสี่ยงต่อการเกิดมะเร็งที่กระเพาะปัสสาวะ โดยยาฆ่าแมลงที่ใช้จะไปสะสมอยู่ตามไขมันของร่างกายและค่อยๆ ถูกกำจัดออกทางปัสสาวะเป็นผลให้เยื่อชุ่มที่ผนังกระเพาะปัสสาวะสัมผัสกับยาฆ่าแมลงเป็นเวลานาน

สำหรับการรักษาในปัจจุบันพบว่าไม่มีวิธีใดที่จะได้ผลดีไม่ว่าจะเป็นวิธีเคมีบำบัด การผ่าตัด

หรือฉายแสงรังสีก็ตาม ดังนั้นการใช้ยาปฏิชีวนะเพื่อลดการติดเชื้อแทรกซ้อนดูเหมือนจะเป็นวิธีที่ดีที่สุดเพื่อช่วยบรรเทาความเจ็บป่วยให้สุนัขหรือแมวที่เป็นมะเร็งที่กระเพาะปัสสาวะอันเป็นการช่วยให้สัตว์ป่วยเหล่านี้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (Brearley, 1991)

เอกสารอ้างอิง

- Bostock, D.E. and L.N.Owen. 1975. Transitional cell papillomas and carcinomas, pp. 81-84. In Neoplasia in the cat, dog and horse. Wolfe medical Publications Ltd., Holland.
- Brearley, M.J. 1991. Tumors of the urinary tract, pp. 297-302. In Manual of Small Animal Oncology. British Small Animal Veterinary Association Kingsley House, Gloucestershire.
- Klausner, J.S. and D.D. Caywood. 1995. Neoplasms of the urinary tract, pp. 908-912. In Canine and Feline Nephrology and Urology. Williams & Wilkins, Baltimore.
- Moulton, J.E. 1978. Tumors of the urinary bladder and passages, pp. 295-302. In Tumors in Domestic Animals. 2nd ed., University of California Press, Berkeley.
- Withdraw, S.J. 1989. Tumors of the urinary system, pp.312-324. In Clinical Veterinary Oncology. Lippincott Company, Philadelphia.